

TRMASTA SLOVENKA NA OSEMTISOČMETRSKEM NANGA PARBATU

DEL MENE NA GORI, CELA GORA V MENI

MARIJA FRANTAR

Vožnja po pustih pokrajini ob Indu proti Gilgitu se je vlekla že v neskončnost. Prah se je usedal na nas in znoj nas je zalival v curkih. Zdaj, jutraj, pa je bilo ozračje vendarle znosnejše. Vsak se je zavlekel v svoj kot avtobusa in bolj ali manj neudobno preživel ostanek noči.

Vsa sem bila dremava in glava mi je opletala kot dojenčku, ko me je šofer zbudil, mi pokazal Rakapoši in govoril, da se bo kmalu pokazal Nanga Parbat. Prej resen in tih možak je nenadoma postal zgovoren in prijazen, še včeraj pa sem imela občutek, da ga je skoraj zadela kap, ko mu je Tone, naš šef odprave, povedal, da sem jaz začasno šef odprave.

Pogled na goro me je predramil: tam nekje za nami se je pokazal Nanga Parbat — Gola gora. Pravzaprav sploh ni bil veličasten pogled; le čudna razmetana bela gmota je silila kvišku. Misli so ostale prazne, glava ni vedela, kaj bi si mislila. Posebna lepota ravno ni tale gora in zaradi svoje krute zgodovine človeka celo odbija. Pa vendar ti buri domišljivo in izziva.

Sicer pa imam nasploh rada prve in zadnje poglede na take stvari, čeprav se jih včasih bojim ali pa mi je hudo. Te slike ostanejo in dolgo ne zbledijo.

Nekaj dni pozneje nam je eno od juter podarilo lep pogled na gorsko vasico in Rakihot Peak v ozadju. Njegova ogromna, strma in nevarna stena se pne nad lednikom, ki ločuje vasi Tarshing in Rupal. Nosači so se zbirali okoli »hotela«, zvezni oficir je izbral in popisal tiste, ki so se mu zdeli najprimernejši. Delo so dobili le za zelo kratek čas: le dan hodá je iz Tarshinga do baznega tabora, ki je samo 3560 metrov visoko.

Počasi se nam je med tem pohodom prikazoval vrh Nanga Parabata in njegova prek 4500 metrov visoka južna stena, ki je najvišja na svetu. Že popoldne smo prispeli na čudovit pašnik, kjer naj bi stal bazni tabor. Stali smo tam, zrlj gor in si dopovedovali, da gledamo največji prepad na svetu. Vendar nam gora od tam ni delovala gigantsko: zdelo se nam je, kot da bi stali nekje v Vratih in gledali Triglav. Nebo je bilo jasno in Nanga Parbat je deloval prijazno in toplo.

ODLOČILNI START

Bil je 24. julij, prekrasen dan, ko je naša trojna naveza Robi—Joža—jaz startala. Vsi, ki so bili ta hip v bazi, so se zbrali. Bilo

je kar slovesno: vsi smo vedeli, da bo v prihodnjih dneh padla kocka. In če ne pade? Naj bi bilo že tako ali drugače, kar malo čudno mi je bilo pri srcu, ko smo prijateljem obrnili hrbet. Šele takrat sem prav začutila velikost in razdalje na tej gori, vedela pa sem, da so to šele prvi koraki k veliki preizkušnji.

Po dobrih štirih urah smo se ustavili 1500 metrov višje v taboru ena, naslednje jutro pa smo startali še v trdi temi. Teren med enko in dvojko je bil težaven in nevaren, predvsem še spodnji del, kjer je bilo treba prečiti leden žleb, po katerem je neprestano ropotalo kamenje.

Minili so že trije tedni, odkar smo prispeli v bazni tabor. Prvi višinski tabor smo postavili takoj naslednji dan 5100 metrov visoko. Bilo nas je šest, ki smo hodili in ves dan iskali smer. Slabo smo se počutili, bolela nas je glava in nosili smo nesramno težke nahrbtnike. Podobno je bilo, ko smo dvignili dvojko, le da je bilo treba tam že kar težko plezati, fiksirati vrvi in delati podobne reči.

Zdaj smo se spet vsi trije že tretjič na tej poti pomikali proti dvojki v gosjem redu navzgor proti višini 6100 metrov. Jutro je bilo mrzlo, vendar je sonce na jasnem nebu hitro dobivalo moč in do dvojke smo se že pošteno naužili hude vročine. Motile so me le kopice oblakov, ki so se začele zbirati na jugu.

Proti trojki smo naslednji dan spet začeli hoditi še v temi, kajti čez dan smo spet pričakovali peklensko vročino, zaradi katere človeku zavrejo možgani in zaradi katere se zmehača sneg, da se nesramno predira. Sicer pa sploh ne vemo, če ne bo opoldne že nevihta; pri Nanga Parbatu nikoli ne veš.

Hudo me je zeblo, ko sva se z Robijem spravila iz šotora in zbudila Jožo v sednjem šotoru. Upala sem, da me bo hiter tempo ogrel, pa me ni: bolj ko sem hitela, manj sem čutila roke in noge in mrzel veter me je grizel do kosti. Dan me je ujel že visoko na kratki snežni uravnavi.

PO ZRAKU V BAZNI TABOR

Na tem mestu smo bivakirali, preden smo postavili pravo trojko. Takrat smo plezali in gazili globok sneg, bilo je vroče in bolela nas je glava. Na tej uravnavi nas je že lovila noč, do pravega mesta za trojko pa je bilo še daleč. Zato smo se odločili za bivak kar tu. Na nesrečo pa nam je pri postavljanju šotora ena od šotorskih palic zdrknila nekam v dolino.

Vsi trije smo potem v napol postavljenem šotoru kuhali in celo nekako spali. Tisto noč je precej snežilo, jutro je bilo čemerno, vendar smo naslednji dan v megli in globokem snegu vseeno odšli dalje in prišli do prostora, kjer odprave na višini 7100 metrov navadno postavijo tretji višinski tabor. Podrti in razpadli šotori, neuporabne spalne vreče in drugi ostanki so ležali vsenaokrog. Dolgo smo kopali uravnavo za svoj šotorček, brskali po ostankih in našli marsikaj koristnega, na primer plinske bombe, hrano in predvsem palice za šotor.

S te snežne uravnave je imel človek vtis, da je do tabora tri čisto blizu, pa je bilo še daleč. Na srečo to jutro ni bilo treba na sveže gaziti; Ivč, Grega, Tomo in Silvo so bili že gori in po njihovih globokih stopinjah sem se poganjala navzgor. Le nekaj prav grozljivih razpok je zmotilo ritem stopinj.

Silvo je imel tam zgoraj vsenaokoli postavljene trakove in je opazoval veter. Nič preveč mu ni bilo všeč vse skupaj, jezil se je in bil slabe volje, ker si ni upal startati s padalom. Mene pa je preveč zeblo, da bi mu lahko kakorkoli pomagala, zato sem se zavlekla v topel puh v šotoru. Ko sta kmalu zatem prišla enako prezebla Joža in Robi, so se začeli zbirati gosti oblaki, tako da je Silvo dokončno obupal nad poletom.

Naslednje jutro je bilo spet jasno in mrzlo, kot je tam pač navada. Prvi je oživel Silvo, ki je že navsezgodaj spet razpostavil svoje trakove. Tudi tokrat mu ni

bilo vse najbolj všeč, zato se je odločil, da bo poletel s snežne uravnave pod trojko. Mi trije smo ta čas podirali in pakirali enega od šotorov, ki smo se ga odločili vseskozi nositi s seboj, kajti standardnih taborov od tu dalje ne bi postavljali, ampak le bivake.

»Silvo je startal!« je nenadoma zavpil Robi. Vsi trije smo se zagledali v belo modro kupolo padala, ki je pod nami zaplavala dol proti pašniku. Kamen se mi je odvalil od srca, kajti zdelo se mi je, da se mu zdaj ne more nič več zgoditi. Pozneje smo zvedeli, da je čez dobrih dvajset minut srečno pristal pri šotorih v baznem taboru.

KJE JE JOŽA?

Pred nami pa so bile še vse neznanke Nanga Parbata, v katerega strmine nad trojko smo se zagrizli, prestali nevihto in proti večeru dosegli prijetno uravnavo, kjer naj bi 7400 metrov visoko postavili četrti višinski tabor, se pravi naš šotorček. Počutila sem se slabo in kar nekako v tolažbo mi je bilo, da sta Joža in Robi verjetno na istem. Res je bilo tako: Robija so poleg vsega bolela pljuča in je težko dihal. Zato je zdravnik priporočil takojšen sestop, Robi pa se je odločil, da bo počakal še do jutra. Ko se zjutraj ni počutil nič bolje, se je odločil sam vrniti. Vreme je bilo slabo, skrbelo me je zanj, vendar sem mu bila neskončno hvaležna, da se je tako odločil.

Zaradi slabega vremena z Jožetom ta dan nisva šla dalje, že naslednje jutro pa je bilo čisto tako, kot sva želela: dolino je

31. Julija 1990: Marija Frantar na vrhu 8125 metrov visokega Nanga Parbata

zakrivala megla, vrh pa je sijal v soncu. Podrla sva šotor, se po radijski zvezi poslovala od prijateljev nižje spodaj in se spet zagrizla v strmino nad uravnavo. Počutila sem se super in hitro dosegla rob grebena, od koder sem lahko pogledala na severno, diamirsko stran. Najprej so se mi oči ustavile na ostankih starih fiksnih vrvi in potem na razdaljah, ki so naju še ločile od vrha, ki sem ga le slutila, ne pa videla.

Gledala sem naokrog in čakala Jožo, ki ga ni bilo nekam dolgo. Saj res, prej se je pritoževal nad slabim počutjem in vnetim grlom, pa ga nisem hotela niti poslušati! Zdaj pa me je zgrabila panika, da fant ni resno bolan in da si bo premislil. Kaj naj naredim potem?

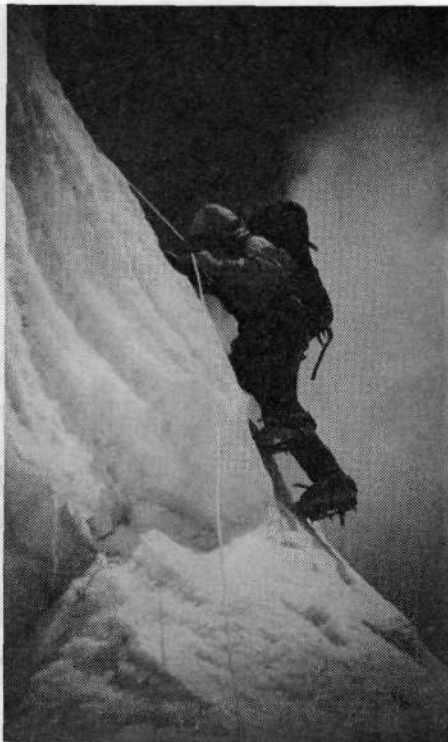
In sem se vnovič odpravila nazaj okoli vogala pogledat, kje je Joža. Pa je le prišel, odložil nahrbtnik, gledal pobočje pod seboj in se smehljaj. Sama pa sem, kot da bi me bilo strah, da si ne bo premislil, s sto na uro hitela pripovedovati, da sem že vse naštudirala, kaj in kako bova, da ni tako težko in tudi ne tako zelo daleč. Pa se je le smehljaj in naposled izjavil, da sem vražje trmasta in zagnana. Isti trenutek sem svoj težak nahrbtnik že imela na ramah in sem že do pasu gazila poševno navzdol čez pobočje.

Seveda sva se oba zavedala, da sva zdaj čisto sama ter odvisna od svojih sposobnosti in sreče.

VSE LETI V GLOBINO

Plezala sva ves dan, v glavnem same prečnice. Strmi ledni odstavki so se menjavali z gladkimi granitnimi ploščami ali z velikimi naloženimi bloki. Precej višine sva izgubila, morda tristo metrov. Popoldne naju je ujela še nevihta in mučila naju je žeja. V gosti megli in med sodro sva se praskala čez skale; dereze so od tega postale čisto tope in so v strmem vodnem ledu komajda še prijemale.

S trdo temo sva se ustavila na nekakšnem skalnem nosu. Treba je bilo misliti na bivač. Joža je predlagal, naj bi na tem neudobnem mestu prebila noč, meni pa se je zdelo, da v pramenu luči vidim nekoliko nižje lepo, čeprav strmo snežno pobočje, do katerega se je bilo treba spustiti ob vrvi. Brž ko se je strinjal z menoj, sem v temi s premrzlimi prsti že iskala špranjo za klin in ga po dolgem času naposled le nekako zabila v nekakšen zmrzjen grušč. Joža se je prvi spustil poševno navzdol in ugotovil, da je pobočje sicer ledeno, da pa bova raven prostorček za šotor vendarle lahko skopala. Toda ko sem za njim na vrvi spustila njegov nahrbtnik, se je odprla vponka in tovor je požrla tema. Panično sem strmela za njim, dokler sem ga videla, ko pa ga nisem več niti slutila, se mi je

Takole strmo je v steni, po kateri sta naša alpinista splezala na vrh osemtisočmetske gore

zazdalo, da prav daleč ne more biti. Spustila sem se torej do Jože, ga pustila, da je kopal uravnavo, sama pa sem se odpravila po njegov nahrbtnik, ki je bil skoraj natančno tam, kjer sem slutila, da bo. Potem pa sem spet lovila sapo navzgor in do Jože grebla po globokem snegu.

Ura je bila že krepko čez polnoč, ko sva se vselila in ko nama je naposled uspelo zvariti nekaj čaja.

Do jutra nama je sneg, ki ga je veter nosil po pobočju navzdol, skoraj stisnil šotor. Komaj sva ušla iz njega in ga rešila. Pomembno pa je bilo, da se je obetal lep dan: pod nama je bila razbita diamirska stena, pred nama strma snežna pobočja, preprejena s seraki in razpokami. Odpravila sva se na ta pobočja, na katerih je bil sneg ponekod tako trd, da sva lahko hodila skoraj po vrhu, ponekod pa tak, da sva ga gazila do stegen. Okrog poldne sva se ustavila na prijetnih uravnavačih med grozljivimi seraki, si skuhalo nekaj pijače in upala, da bova še ta dan dosegla vrh. Vse skupaj sva pustila tam in se odpravila dalje, vendar sva po eni uri hoje ugotovila, da je vrh še zelo daleč in da je ta dan vsekakor že prepozno zanj. Obrnila sva se, se vrnila do nahrbtnikov in postavila šotor, ko pa sva se ravno hotela vseliti vanj, se je pod nama

Marija Frantar in Jože Rozman na vrhu Nanga Parbata: utrujenosti ni mogoče skriti, lipovega lista na delu slovenske zastave pa tudi ne
Vse foto: Jože Rozman

odprla razpoka, v katero sem malo padla, vendar sem se takoj ujela.

Za nekaj metrov sva prestavila šotor, potem pa vse do jutra pila čaj in poležavala. Nekajkrat je pod nama sicer grozljivo počilo, pa se nisva niti prestrašila. Sugerirala sva si le, da bo jutri lep dan.

Imamo že novo rekorderko!

Slovinci imamo novo alpinistično višinsko rekorderko: Marija Štremfelj iz Kranja je 7. oktobra letos kot prva Slovenka (in Jugoslovanka) stopila na najvišjo točko našega planeta. Istega dne so prišli na vrh Mount Everesta z njo še njen mož Andrej Štremfelj (to je bil njegov drugi vzpon na najvišjo goro sveta), Janez Jeglič (ki je le mesec dni pred tem splezal na vrh Bhagiratija III v indijski Himalaji) in Šerpa Kahkarita. Žal je bil to edini uspeh odprave Alpe-Adria, ki jo je ob vsej možni podpori dežele Furlanije-Julijske krajine organiziralo Slovensko planinsko društvo Trst v sodelovanju s Komisijo za odprave v tuja gorstva pri Planinski zvezi Slovenije. Štirje člani te odprave so se na vrh Everesta povzpeli po normalni smeri, ker so bili za plezanje po name-ravani Ameriški smeri neprimerni vremenski pogoji. Upamo, da bomo lahko v prihodnji številki Planinskega vestnika podrobneje poročali o tej odpravi.

NAGRADE ZA TRUD

Zjutraj sva začela zelo zgodaj. Mraz, strme in trde ledene vesine, globok sneg, skalni bloki, razmetane krpe snega in nebo brez oblaka, vse to naju je pospremi-lo do vrha. Malo pa sva le morala iskati najvišjo točko; ko sva že mislila, da sva na vrhu, sva videla nekaj še višjega — da, tisto tam bo, tisto na oni strani gre-benskih kupov! Vlekla sva se od enega skalnega bloka do drugega, lovila sapo, kašljala in zijala nad čudovitimi pogledi, ki so se nama ponujali: Hindukuš, Pamir, Karakorum, Kašmir, Rakihot Peak, Se-vern vrh, Srebrni plato, Diamir, Rupal — vse se je razprostiralo pod nama ali na obzorju. To je bila dodatna nagrada za trud.

Vrh, ki je 8125 metrov visoko, je skalnat in na njem je nekakšno sidrišče — trije klini, povezani z belo, rumeno in modro vrvico. Utrujen človek tu ne more čutiti posebnega veselja nad uspehom. To pride pozneje, takrat, na vrhu, pa se tega niti ne zavedaš. Vesel si, da si živ, da še vedno dihaš, čeprav težko. Tisti hip mi je vrh pomenil nekakšno odrešenje, psihično razbremenitev; pot se bo zdaj obrnila nazaj navzdol med prijatelje, ki držijo pesti za naju in jih zdaj gotovo že skrbi, kaj je z nama.

Bilo je že pozno, ko sva prišla na vrh, in še bolj pozno, ko sva ga zapuščala. Zdelo se mi je, da se pot navzdol vleče v neskončnost. Spotikala sva se med kamni in potem po globokem, skorjastem snegu po bolj ali manj strmih pobočjih. Bila je že enajsta ura, ko sva prispela do šotorčka. Utrujena sva bila, pa še

plina nama je začelo zmanjkovati, tako da v pijači nisva mogla uživati. In vedela sva, da je pred nama vsaj še en zelo naporen dan.

Ponoči me je dušilo in šele čez čas sem ugotovila vzrok: ker leži, tako sem bila prepričana, pri nama neki Pakistanec. Že sem se hotela jeziti na Jožo, zakaj ga ne vrže ven, ko sem si premislila: lahko spi pri nama, če nama prinese dva litra kuhane vode...

To so bile bedne sanje »zmagovalke« ne kaj ur po »zmagi«!

Vstala sva zgodaj, pustila tam zgoraj šotor, spalno vrečo in armaflekse, s seboj pa vzela le vrv in kline, medtem ko hrane in pijače tako in tako nisva imela več. Skušala sva prečiti nekoliko višje, da ne bi izgubila preveč višine, vendar sva se kmalu znašla v navpičnem in celo previsnem svetu. Nobenih pravih prehodov nisva več našla in ni nama preostalo drugega, kot da sva se ob vrnitvi spustila čez nekaj previsov in dosegla normalnejši svet. Zdaj je bilo pred nama le še nekaj nerodnih prečnic in prečenje dolgega pobočja z globokim snegom gor na greben v bližino četrtega višinskega tabora. Z grebena sva se spuščala ob vrvi in porabila skoraj vse kline, ves čas pa nama je stometrška vrv kodrala živce, ker se je krotovičila, zapletala in zatikala. Ko sva samo zaslutila, da je ne bova več potrebovala, sva jo za kazen pustila na hribu. Spet je bila ura več kot enajst, ko sva se končno zakopala v topel puh na trojki. Spala sva slabo, od mraza so me boleli prsti na rokah in na nogah. Spustili so se mi veliki mehurji, vendar sem vedela, da je to le površinsko.

KONEC VELIKE DOGODIVŠČINE

Štiri dni je že minilo, kar sva se z Jožo zadnjič pogovarjala z baznim taborom, kajti prek grebena zveza ni delovala. Vse te dni sem se veselila trenutka, ko bova spet lahko klepetala s prijatelji, jim povedala, da sva v redu, da sva bila na vrhu, da je bilo naporno... Gotovo jih že skrbi. Zdaj, ko sem držala postajo v rokah in ko sem natančno vedela, da se bo na oni strani nekdo oglašil, pa se me je naenkrat polotila nekakšna nostalgija. Vedela sem, da to pomeni konec velike dogodivščine, da je vzpona konec, da bo odprave konec, da bo treba spet domov in živeti po pravilih, ki si jih je določila družba. V tistih zadnjih trenutkih, ki sem

jih namenoma nekako podaljševala, sem tako neumno nihala med nebom in zemljo. Prestrašila sem se lastnega glasu, ko sem zaslišala tisto standardno frazo »Baza, javi se, baza javi se, kliče trojka!« Baza se ni javila, oglašil pa se je Silvo na dvojki...

Potem se je vse odvijalo z bliskovito naglico. Koliko besed je bilo izrečenih! Celo tam gori v skromnem šotorčku, ki se je upogibal pod pritiski vetra, sva čutila, kako so doli v bazi oživel. Nama pa ni bilo čisto nič do tega, da bi šla v dolino. Vsake pol ure so spraševali, če sva že spakirala, midva pa sva se kar grela in dremala v toplem puhu.

Pozno popoldne sva se le spravila navzdol proti dvojki, kjer sta nama Silvo in Robi že pripravila pravo gostijo, z mrakom pa smo vsi prišli v dolino.

* * *

Nanga Parbat — spoštljiv način, kako domačini izgovarjajo to ime, mi bo vedno ostal v ušesih — se je zavijal v oblake, ko sem ga še enkrat skušala ujeti na poti iz Gilgita v Ravalpindi. Bila sem vesela, da je konec odprave, da je bil zaključek uspešen in da se je vse srečno končalo. Pa vendar sem težko zapuščala te čudovite kraje. Zavedala sem se, da se verjetno v Tarshing in Rupal ne bom več vrnila. Pa tudi če se bom, bo to druga zgodba. Bilo mi je, kot da bi tam pustila del sebe, del svojega življenja in doživetij, ki se jih bom vedno rada spominjala.

Markirane poti po Kočevski Reki

Že letos bo s planinskimi markacijami opremljena pot od Kočevja prek Mestnega vrha ter skozi Kočevsko Reko in Borovec do Kolpe. Velik del te poti so septembra in oktobra markirali člani PD Kočevje in markacisti Meddruštvenega odbora ljubljanskih planinskih društev. Zdaj bo treba nekatere naravne znamenitosti in zanimivosti ob poti ustrezno označiti z lesenimi tablamami z vžganimi črkami. Planinska založba je sredi letošnjega leta že izdala karto Gorskega Kotarja, na kateri je tudi doslej zaprto območje Kočevske Reke, prihodnje leto pa bo nemara izšla še natančnejša karta tega območja, ki bo okoli Goteniškega Snežnika slejkoprej še vedno zaprto — menda dotlej, da bodo od tod odstranili moksarj, kar naj oči povprečnega državljana ne bi smele videti in kar je tod postavila stara oblast.

Zahvaljujem se DP Chemo, KOTG pri PZS in PD Rašica, ki so me finančno podprli pri organizaciji te odprave.

Marija Frantar